

УДК 069.5:391(=161.2):746.3](477.61+477.54/.62):341.324
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2025.160.16>

Володимир ЩИБРЯ, канд. іст. наук
e-mail: volodshch@ukr.net
ORCID ID: 0000-0003-0918-7724

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Оксана ОВЕРЧУК, канд. філол. наук, доц.
e-mail: o.overchuk@knu.ua
ORCID ID: 0000-0002-8228-6043

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

МАРКЕРИ УКРАЇНСТВА: ВИШИТІ СОРОЧКИ ЛУГАНЩИНИ ІЗ ФОНДОВОЇ КОЛЕКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ ТА ПОБУТУ УКРАЇНИ

Вступ. Обґрунтовано наукову релевантність дослідження феномена народного вбрання Луганщини як вагомого чинника конструювання української національної ідентичності в умовах російської військової агресії, ескалація якої відбулася у 2014 та 2022 рр. Аргументовано деструктивний вплив окупаційних сил на культурну спадщину зазначеного регіону, що визначає нагальну потребу в документуванні та науковій інтерпретації специфіки традиційного одягу.

Методи. Артикульовано застосування комплексного наукового підходу, що передбачає інтегративний аналіз опублікованих праць профільних вітчизняних науковців, первинних польових етнографічних матеріалів (зокрема нара- тивних джерел) і фондів колекцій профільних музейних інституцій. Особливу увагу сфокусовано на вивченні корпусу вишитих сорочок Луганщини, що зберігаються в Національному музеї народної архітектури та побуту України. Застосовано описово-аналітичний, компаративний та історико-етнографічний методи з метою ідентифікації регіональної специфіки та загальноукраїнських типологічних ознак народного вбрання.

Результати. Представлено систематизований аналіз кількісних і якісних характеристик колекції вишитих сорочок Луганщини, репрезентованої у зібранні Національного музею народної архітектури та побуту України (НМНАПУ). Здійснено виокремлення домінуючих рис крою, орнаментальних мотивів, технік вишивки, колористики жіночих і чоловічих сорочок на основі експонатів НМНАПУ. Охарактеризовано колористичну палітру, локалізацію вишивальних елементів на структурних частинах одягу та зафіксовано спектр застосовуваних швів. Встановлено кореляцію локальних слобожанських традицій з елементами, властивими іншим етнокультурним регіонам України, зокрема Київщині, Полтавщині та Чернігівщині, що є відображенням міграційних процесів.

Висновки. Резюмовано значущість народного вбрання Луганщини як невід'ємної складової національної культурної спадщини та важливого ідентифікаційного маркера регіону. Акцентовано імперативність його збереження та подальшого наукового студіювання, особливо в умовах деструкції культурних цінностей на тимчасово окупованих територіях. Сформульовано висновок щодо автохтонності та водночас інтегрованості традиційного одягу Луганщини в загальноукраїнський культурний континуум.

Ключові слова: народне вбрання, Луганщина, Слобожанщина, українська ідентичність, російська агресія, культурна спадщина, вишивка, музейна колекція, етнографія.

Вступ

Народне вбрання – один з особливо значущих маркерів українства, саме тому окупанти, як і середньовічні інквізитори, перетворюють у руїни музеї й нищать артефакти української культури (Скляр, 2024, с. 66–79). Особливо гостро та болюче ця трагедія виявила себе на землях Донецької та Луганської обл., де росія (збережено орфографію авторів) розпочала загарбницьку криваву війну ще 2014 р.: не припиняючи геноциду українців, фізично знищуючи мирних мешканців, випалюючи міста та села, цілеспрямовано викоринюючи українську мову, культуру й ідентичність тих, хто не полишив рідної землі та й досі проживає на окупованій ворогом території.

Нині, на жаль, не існує комплексного дослідження, що повною мірою висвітлює ансамблі народного вбрання тимчасово окупованих територій, зокрема Луганщини. Проте, починаючи з XIX ст., існують певні зафіксовані дані про народний одяг цього краю. Особливий інтерес становить праця "Життя і творчість селян Харківської губернії: Нариси з етнографії краю" за ред. В. Іванова, у першому тому якої міститься цінна інформація про елементи вбрання жителів різних сіл Старобільського повіту Харківської губернії (Іванов, 1898).

Народний одяг Слобожанщини був предметом досліджень сучасних вітчизняних науковців: Н. Радченко (2006, с. 189–200), Т. Віхрової (2013а, с. 4–6; 2013b, 16–52; 2013c, с. 222–242), Н. Каплун (2013, с. 53–95) та О. Мельник (2012, с. 6). Їхні напрацювання, що

стосуються проблематики, пов'язаної з традиційним вбранням, містяться у збірнику праць "Традиційно-побутова культура Луганщини кінця XIX – початку XX століття" (Луганський обласний краєзнавчий музей, 2013). В. Скляр у статті "Народне вбрання Луганщини: етнічна традиція, ідентифікаційні коди" простежив українську етнічну традицію у різних видах і типах вбрання, виявив локальні риси, спільність з іншими етнографічними регіонами (Скляр, 2024, с. 66–79).

Польові етнографічні матеріали у вигляді записів спогадів про народний одяг Луганської обл. були зібрані й опубліковані у 10 томі "Традиційне повсякденне та обрядове вбрання" багатотомної праці "Етнографічний образ сучасної України" (Скрипник, 2018).

Мета пропонованої публікації – дослідити народне вбрання Луганщини, зокрема вишиті сорочки із фондової колекції Національного музею народної архітектури та побуту України, як важливий маркер української ідентичності в контексті російської військової агресії та руйнування культурної спадщини України.

Досягнення окресленої мети передбачало необхідність розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати стан наукового дослідження народного вбрання Луганщини;
- охарактеризувати фондову колекцію вишитих сорочок Луганщини Національного музею народної архітектури та побуту України (кількісний склад, хронологія надходження, географічне походження);

- виявити й описати характерні риси народного вбрання Луганщини, зокрема крій, орнаментику, техніки вишивки та колористику жіночих і чоловічих сорочок на основі музейних експонатів;

- простежити вплив міграційних процесів на формування особливостей народного вбрання Луганщини, зокрема виявити спільні та відмінні риси з іншими етнографічними регіонами України;

- підкреслити значення збереження та дослідження народного вбрання Луганщини як важливого елемента української культурної спадщини та маркера національної ідентичності в умовах війни й окупації.

Методи

У процесі дослідження вишитих сорочок Луганщини було застосовано комплексний науковий підхід, що поєднував аналіз опублікованих наукових праць вітчизняних етнографів, присвячених традиційному одягу Слобожанщини та суміжних регіонів, із вивченням первинних джерел. До останніх належали польові етнографічні матеріали, представлені опублікованими записами спогадів мешканців Луганської обл., а також ключовий масив досліджуваного матеріалу – фондова колекція вишитих сорочок Луганщини, що зберігається у фондах НМНАПУ. Для всебічного аналізу емпіричних даних було використано описово-аналітичний метод, що дав змогу ідентифікувати та систематизувати основні характеристики досліджуваних артефактів. Порівняльний метод застосовували для виявлення локальних особливостей народного вбрання Луганщини та встановлення його зв'язків із традиційним одягом інших етнографічних регіонів України. Історико-етнографічний підхід забезпечив розуміння формування й еволюції досліджуваних елементів культури в контексті історичних і соціально-культурних процесів, що відбувалися на території Луганщини.

Результати

До початку російсько-української війни (2014 р.) значна кількість предметів народного одягу зберігалася в збірці Луганського обласного краєзнавчого музею, районних і зрідка сільських музеях області, доля яких станом на початок 2025 р. залишається невідомою. Після повномасштабного вторгнення та майже повної окупації росіянами Луганщини для дослідників народного вбрання єдиним в Україні державним музеєм, де представлене вбрання Східної Слобожанщини, є Національний музей народної архітектури та побуту України у місті Києві. Збірка вишитих сорочок групи зберігання "Тканина та одяг" фондів цього музею з території Луганської обл. нараховує 96 од. Безпосередньо на Луганщині були створені 87 із них, інші 9 – походять зі Сумської, Полтавської та Київської обл. і були привезені на територію Луганської обл. у зв'язку з міграційними процесами в різні часові періоди. У гендерному співвідношенні – 82 жіночі та 5 чоловічих сорочок.

Перші зразки народного одягу з Луганської обл. надійшли до музею в 1970 р. із с. Рудівка Сватівського р-ну, практично відразу з моменту його створення в 1969 р. Останні надходження датують 2008 р. з експедиції до с. Булавінівка Новоковського р-ну. Окрім сорочок, фондова збірка містить елементи поясного одягу: спідницю ("шарафанів") та фартухів ("завісок"), нагрудного та верхнього одягу, поясів, головних уборів, прикрас й аксесуарів. Над збором матеріалу в різний час у польових експедиціях Луганщиною працювали знані етнографи – Світлана Щербань, Олексій Доля, Надія Зяблюк та ін.

Територіальні межі побутування охоплюють сім районів Луганщини: Біловодський (6 од.), Білокуракинський (35 од.),

Кремінський (7 од.), Новоайдарський (2 од.), Новоковський (16 од.), Сватівський (18 од.) та Старобільський (3 од.). Згідно з етнографічним районуванням вони належать до Східної Слобожанщини. Представленою є лише північна частина області, що й не дивно, адже південні райони належать до Донецького вугільного басейну, де процеси індустріалізації й урбанізації активно відбувалися ще наприкінці XIX ст. та не сприяли збереженню традиційної культури, зокрема одягової.

Більшість населених пунктів, з яких походять артефакти, були засновані в межах Острогозького полку Слобідської України вихідцями з Правобережжя, Лівобережжя та Чернігівщини. Після ліквідації московитським урядом козацького самоврядування в Слобідській Україні у 1765 р. територія полку увійшла до складу Острогозької провінції Слобідсько-Української губернії, перейменованої в 1835 р. на Харківську. У 1819 (1824) р. було утворено Старобільський повіт, куди й належали землі північної частини сучасної Луганської області. У листопаді 1917 р. – у складі УНР відповідно до III Універсалу УЦР. З 1919 р. з приходом радянських окупантів територія краю увійшла до Донецької губернії (із центром у м. Луганську), з 1932 р. – Донецької обл. У 1938 р. Донецьку обл. було розділено на Сталінську (Донецьку) та Ворошиловградську (у 1958–1970 рр. Луганську), з 1990 – знову повернуто назву Луганська.

Компактне заселення краю українцями (із середини XVII століття) сприяло тому, що на землях Східної Слобожанщини встиг сформуватися свій виразний стиль у народному одязі, зокрема у вишивці, який дає можливість говорити про регіональну самобутність і відмінності з іншими регіонами України, звідки відбувалося заселення краю.

Оздоблення натільного одягу вишивкою – це багатовікова традиція, що розвивалася та вдосконалювалася протягом століть. На вишитих сорочках Луганщини можна побачити поєднання особливостей крою, орнаментів, технік вишивки, які були принесені переселенцями з Київщини, Полтавщини та Чернігівщини, але у таких комбінаціях не траплялися на батьківщині їхніх предків. Упродовж трьохсотрічної еволюції народного одягу Слобідщини маємо чудову "гримучу суміш", яка не є банальною еkleктикою, а представлена повноцінними довершеними самодостатніми мистецькими зразками, що належать до загальноукраїнської та світової спадщини.

До середини XX ст. для пошиття чоловічих і жіночих сорочок жителі Слобожанщини послуговувалися переважно домотканим конопляним полотном, виготовленим власноруч, зрідка – купованою бавовняною тканиною ("миткаль"). Ширина полотна сягала близько 50 см, тому всі полотняні жіночі сорочки з музейної колекції НМНАПУ пошиті з трьох полотнищ.

За кроем і способами з'єднання конструктивних складових елементів на Луганщині маємо різноманітні типи, що трапляються у різних районах центральної частини України. Побутували сорочки додільні та з підтичкою, коли верхня частина шилася з полотна кращої якості, а нижня – відповідно, з менш якісного. Рукави жіночих сорочок були як уставкового типу, так і суцільні від коміра до манжета та пришивалися до основи чи підкання полотна. Комір оформляли у вигляді обшивки або невисокого коміра-стійки. Манжети існували як вузькі, так і широкі. Гудзики використовували рогові, перламутрові, ковані, а також плели з домопрядених ниток.

На буденних сорочках як уставкових, так і безуставкових вишивкою оздоблювали плечову частину – лінійним горизонтальним орнаментом різної ширини, а сам

рукав зазвичай був невишитим. Святкові ж сорочки відрізнялися наявністю орнаментів по всьому рукаву або його верхній частині. Це була геометрична смуга різної ширини у верхній частині, окремі фрагменти, розміщені в шаховому порядку, стилізовані вертикальні деревця тощо.

Рис. 1. Сорочка вишита жіноча

Домоткане полотно, бавовняні нитки, ґудзики; хрестик, пряма гладь, ретязь, виколювання, шеляжок, змережувальний шов, вишивка по брижах, зубцювання, мережка, прутик. Початок XX ст., с. Нещеретове Білокуракинського р-ну Луганської обл. О-5568

На вишитих сорочках другої половини XX ст. домінували геометричні орнаменти (хрест, ромб, трикутник, безкінечник тощо), на пізніших зразках переважали рослинні та рослинно-геометризовані узори (ружі, гвоздики, виноград, калина тощо) (рис. 1, 2).

Рис. 2. Сорочка вишита жіноча

Домоткане полотно, бавовняні нитки; настилування, виколювання, ретязь, шеляжок, вишивка по брижах, змережувальний шов, набирування, штапівка, мережка, зубцювання, прутик. Початок XX ст., с. Лизине Білокуракинського р-ну Луганської обл. НД-11738

Кольорова гама вишивки Луганської обл., як і Слобожанського краю загалом, представлена органічним поєднанням червоної та синьої барв, що до середини XIX ст. було характерним явищем для багатьох теренів України (рис. 3). Наприкінці XIX – на початку XX ст., коли синій колір був практично витіснений чорним, червоно-синя гама вишивки

збереглася лише у деяких місцевостях Закарпаття, на Поліссі та Східній Слобожанщині. Досить часто на місцевих сорочках бачимо поєднання червоного, синього та білого або червоного, чорного та білого, на пізніших зразках – чорного та червоного кольорів. Також є кілька сорочок, вишитих лише білими нитками (рис. 4).

Рис. 3. Сорочка вишита жіноча

Домоткане полотно, бавовняні нитки; хрестик, занизування, заволокання, штапівка, змережувальний шов, обметувальний шов, зубцювання. Кінець XIX ст., с. Можняківка Новопсковського р-ну Луганської обл. О-6199

Рис. 4. Сорочка вишита жіноча

Домоткане полотно, бавовняні нитки; вирізування, пряма гладь, ретязь, занизування, вишивка по брижах, змережувальний шов, зубцювання, прутик. Кінець XIX ст., с. Бунчуківка Білокуракинського р-ну Луганської обл. НД-11731

На жіночих сорочках вишивка була розміщена на плечових частинах, рукавах, манжетах, комірі, а також по низу сорочки, який виглядав з-під поясного одягу.

Чоловічі зразки представлені сорочками пізнього крою, де вишивка має місце на нагрудній частині (маніжка), комірі, зрідка на манжетах (рис. 5).

Рис. 5. Сорочка вишита чоловіча

Домоткане полотно, бавовняні нитки, ґудзики; пряма гладь, виколювання, штапівка, зубцювання, прутик. Початок XX ст., с. Луб'янка Білокуракинського р-ну Луганської обл. НД-9281

Жителі Луганщини для оздоблення сорочок використовували кілька десятків технік: від однієї-двох, а часто поєднували до десяти в одному виробі, переважно на святкових сорочках. Це були: пряма гладь, штапівка, вирізування, ретязь, набирування, шеляжок, занизування, вишивка по брижах, хрестик, різного роду мережки; меншою мірою використовували верхоплут, виколювання, курячий брід, півхрестик. Поодинокі зразки містять тамбурний шов, болгарський хрестик, шов "козлик", косу гладь і заволікання. Характерною особливістю швів сорочок є вдале використання змережувального шва, а також змережувального шва безчисною мережею для з'єднання конструктивних деталей сорочки, що також є типовим для багатьох місцевостей Правобережжя України, зокрема Київщини та Поділля, та практично невідомим для Полтавщини та Чернігівщини. Низ сорочки здебільшого оздоблювали прутиком, а комір та манжети – зубцюванням, зрідка обметувальним швом.

Поверх вишитої сорочки одягали спідницю, яку на Луганщині називають шарафаном. Більш давній одяг у вигляді плахт і запасок (обгортки) вийшов з ужитку ще наприкінці XIX ст., чому маємо підтвердження у праці Л. Чижикової "Російсько-українське пограниччя: історія та долі традиційно-побутової культури XIX–XX століть" (1988) та у згаданій праці В. Іванова (1898). Із шарафаном жінки носили білий вишитий фартух, який мав

локальну назву "завіска". Фіксували поясний жіночий одяг зазвичай плетеним поясом. Нагрудним безрукавим одягом слугувала керсетка, що мала локальні відмінності залежно від ареалу побутування. Головними уборами були очіпки, часто парчеві, та хустки. Верхній одяг краю представлений прямоспинними свитами, вишитими з білого та сірого сукна. Нашийними прикрасами були коралове і скляне намиста та дукачі. У теплу пору року ходили босоніж, а в прохолодну – взували черевики та чоботи.

Дискусія і висновки

Резюмуючи проведені наукові дослідження, маємо констатувати виразну репрезентацію української етнічної традиції у різноманітних зразках народного вбрання Луганщини, причому найбільш показово ця тенденція артикулюється у вишитих сорочках регіону. Зазначені артефакти демонструють не лише автохтонні локальні слобожанські риси, що сформувалися під впливом специфіки географічного та соціокультурного контексту, але й чітку генетичну спорідненість із традиційним одягом інших етнографічних регіонів України. Особливої уваги заслуговує збереження та трансформація елементів традиційного костюма, інкорпорованих переселенцями з Полтавщини, Київщини та Чернігівщини (Скляр, 2024, с. 66–79), що засвідчує складні процеси культурного обміну й інтеграції.

В умовах російської військової агресії, спрямованої на деструкцію української національної ідентичності, наукове дослідження та збереження цих унікальних зразків матеріальної культури набуває особливої теоретичної та практичної значущості. Втрата значної кількості культурних цінностей у музейних фондах тимчасово окупованої Луганщини актуалізує імперативність документування та наукової інтерпретації вцілілих колекцій. Комплексний аналіз вишитих сорочок Луганщини не лише поглиблює академічне розуміння регіональних особливостей української культури, але й постає важливим інструментом у збереженні національної пам'яті та протидії спробам нівелювання української ідентичності в умовах гібридної війни.

Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі вбачаються в розширенні джерельної бази дослідження, залученні верифікованих польових матеріалів з деокупованих територій, а також у застосуванні міждисциплінарного підходу до вивчення феномена народного вбрання у контексті соціально-економічних, політичних і культурних трансформацій. Системне дослідження народного вбрання Луганщини є важливим кроком у збереженні та популяризації національної культурної спадщини, сприяючи поглибленому розумінню регіональної автентичності та загальнонаціональної ідентичності в умовах глобалізаційних викликів.

Внесок авторів: Володимир Щибря – концептуалізація, методологія; підготовка оригінальної чернетки, написання (перегляд і редагування), валідація даних; Оксана Оверчук – формальний аналіз; підготовка оригінальної чернетки, написання (перегляд і редагування), валідація даних.

Список використаних джерел

- Віхрова Т. В. (2013а). Вступ. У Т. В. Віхрова (Ред.), *Традиційно-побутова культура Луганщини кінця XIX – початку XX століття. Серія "Краєзнавчі записки"*, VI, 4–6. Луганський обласний краєзнавчий музей.
- Віхрова, Т. В. (2013б). Формування етнічної структури Луганщини (XVII – поч. XX ст.). У Т. В. Віхрова (Ред.), *Традиційно-побутова культура Луганщини кінця XIX – початку XX століття. Серія "Краєзнавчі записки"*, VI, 16–52. Луганський обласний краєзнавчий музей.
- Віхрова, Т. В. (2013с). Особливості українського костюма. У Т. В. Віхрова (Ред.), *Традиційно-побутова культура Луганщини кінця XIX – початку XX століття. Серія "Краєзнавчі записки"*, VI, 222–242. Луганський обласний краєзнавчий музей.
- Іванов, В. В. (Ред.). (1898). Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии: очерки по этнографии края (Т. 1. Типография Губ. Правления. Каплун, Н. Н. (2013). Поселення, побут і заняття запорозького, донського і слобідського козацтва. У Т. В. Віхрова (Ред.), *Традиційно-побутова культура Луганщини кінця XIX – початку XX століття. Серія "Краєзнавчі записки"* (VI, с. 53–95). Луганський обласний краєзнавчий музей.

Луганський обласний краєзнавчий музей. (2013). *Традиційно-побутова культура Луганщини кінця XIX – початку XX століття. Серія "Краєзнавчі записки"*, VI. Прес-експрес.

Мельник, О. Ю. (2012, 21 липня). Жіночий костюм Новопсковщини кінця XIX – початку XX століть. *Перемога*, 6.

Радченко, Н. (2006). Колекція народного костюма Луганського обласного краєзнавчого музею як джерело вивчення культури регіону. *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики*, 13, 189–200.

Скляр, В. (2024). Народне вбрання Луганщини: етнічна традиція, ідентифікаційні коди. *Українознавство*, 2(91), 66–79.

Скрипник, Г. (Гол. ред.). (2018). *Етнографічний образ сучасної України. Корпус експедиційних фольклорно-етнографічних матеріалів: Т. 10. Традиційне посвячення та обрядове вбрання*. НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського.

Чижикова, Л. Н. (1988). *Русско-украинское пограничье: история и судьбы традиционно-бытовой культуры XIX–XX века*. Наука.

References

- Chizhikova, L. N. (1988). *Russian-Ukrainian borderland: history and fates of traditional everyday culture of the 19th–20th centuries*. Nauka [in Russian].
- Ivanov, V. V. (Ed.). (1898). *Life and creativity of peasants of Kharkiv Governorate: Essays on the ethnography of the region* (Vol. 1). Publishing House of the Kharkiv Governorate Statistical Committee [in Russian].
- Kaplun, N. N. (2013). Settlements, everyday life and occupations of the Zaporozhian, Don, and Sloboda Cossacks. In T. V. Vikhrov (Ed.), *Traditional and everyday culture of Luhansk region in the late 19th – early 20th centuries. Series "Local history notes"* (VI, p. 16–52). Luhansk Regional Museum of Local Lore [in Ukrainian].
- Luhansk Regional Museum of Local Lore. (2013). *Traditional everyday culture of Luhansk region in the late 19th – early 20th centuries. Series "Local Lore Notes Series"*, VI. Pres-ekspres [in Ukrainian].
- Melnyk, O. Yu. (2012, July 21). Women's costume of Novopskov region in the late 19th – early 20th centuries. *Victory*, 6 [in Ukrainian].
- Radchenko, N. (2006). Collection of folk costume of the Luhansk Regional Museum of Local Lore as a source for studying the culture of the region. *Special Historical Disciplines: Issues of Theory and Methodology*, 13, 189–200 [in Ukrainian].
- Skliar, V. (2024). Folk clothing of Luhansk region: Ethnic tradition, identification codes. *Ukrainian Studies*, 2(91), 66–79 [in Ukrainian].
- Skrypnyk, H. (Chief Ed.). (2018). *Ethnographic image of modern Ukraine. Corpus of expeditionary folklore and ethnographic materials: Vol. 10. Traditional everyday and ritual clothing*. National Academy of Sciences of Ukraine; M. T. Rylsky Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology [in Ukrainian].
- Vikhrova, T. V. (2013a). Introduction. In T. V. Vikhrova (Ed.), *Traditional everyday culture of Luhansk region in the late 19th – early 20th centuries. Series "Local Lore Notes Series"*, VI, 4–6. Luhansk Regional Museum of Local Lore [in Ukrainian].
- Vikhrova, T. V. (2013b). Formation of the ethnic structure of Luhansk region (17th – early 20th centuries). In T. V. Vikhrova (Ed.), *Traditional everyday culture of Luhansk region in the late 19th – early 20th centuries. Series "Local Lore Notes Series"*, VI, 16–52. Luhansk Regional Museum of Local Lore [in Ukrainian].
- Vikhrova, T. V. (2013c). Features of the Ukrainian costume. In T. V. Vikhrova (Ed.), *Traditional everyday culture of Luhansk region in the late 19th – early 20th centuries. Series "Local Lore Notes Series"*, VI, 222–242. Luhansk Regional Museum of Local Lore [in Ukrainian].

Отримано редакцією журналу / Received: 22.04.25

Прорецензовано / Revised: 29.04.25

Схвалено до друку / Accepted: 17.05.25

Volodymyr SHCHYBRIA, PhD (History)
ORCID ID: 0000-0003-0918-7724
e-mail: volodshch@ukr.net
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Oksana OVERCHUK, PhD (Philology), Assoc. Prof.
ORCID ID: 0000-0002-8228-6043
e-mail: o.overchuk@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

MARKERS OF UKRAINIAN IDENTITY: EMBROIDERED SHIRTS OF THE LUHANSK REGION FROM THE COLLECTION OF THE NATIONAL MUSEUM OF FOLK ARCHITECTURE AND FOLKWAYS OF UKRAINE

Background. *The scientific relevance of the study of the phenomenon of folk attire of the Luhansk region as a significant factor in the construction of Ukrainian national identity within the context of the ongoing Russian military aggression, the escalation of which occurred in 2014 and 2022, is substantiated. The destructive impact of the occupation forces on the cultural heritage of the specified region is argued, which determines the urgent need for documentation and scholarly interpretation of the specifics of traditional clothing.*

Methods. *The application of a complex scientific approach is articulated, involving an integrated analysis of published works by relevant domestic scholars, primary field ethnographic materials (in particular, narrative sources), and archival collections of pertinent museum institutions. Particular attention is focused on the study of the corpus of embroidered shirts from the Luhansk region, preserved in the National Museum of Folk Architecture and Folkways of Ukraine. Descriptive-analytical,*

comparative, and historical-ethnographic methods were employed to identify the regional specifics and pan-Ukrainian typological features of folk attire.

Results. *A systematized analysis of the quantitative and qualitative characteristics of the collection of embroidered shirts from the Luhansk region, represented in the holdings of the NMFAPU, is presented. The dominant features of the cut, ornamental motifs, techniques of ornamental sewing (geometric, phytomorphic, and syncretic) of women's and men's shirts are identified. The color palette, the localization of embroidery elements on the structural parts of clothing, and the range of applied stitches are characterized. The correlation of local Slobozhanshchyna traditions with elements characteristic of other ethno-cultural regions of Ukraine, particularly Kyiv region, Poltava region, and Chernihiv region, which reflects migration processes, is established.*

Conclusions. *The significance of the folk attire of the Luhansk region as an integral component of the national cultural heritage and an important identification marker of the region is summarized. The imperative of its preservation and further scholarly investigation, especially in the context of the destruction of cultural values in the temporarily occupied territories, is emphasized. A conclusion is formulated regarding the autochthony and, at the same time, the integration of the traditional clothing of the Luhansk region into the pan-Ukrainian cultural continuum.*

Keywords: *folk attire, Luhansk region, Slobozhanshchyna, Ukrainian identity, Russian aggression, cultural heritage, embroidery, museum collection, ethnography.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.